

Ll., Mall.) una bóta gran o tina [1487, *AlcM*, § 4; «tina per a fer lo vi», Porcioles, *Folk. d'Àger*, p. 36]. I d'altres aplicacions menudes, de les quals trobaríem valuosos paral·lels a Suïssa en el *guide professionnel* de S. Henchez «Vocab. fr.-it.-alem. à l'usage des travailleurs de la pierre, du fer et du bois» (Lausana, 1911).

La més important entre nosaltres fou l'aplicació com a designació de la 'nau'. En català ho trobem ja en el S. XIV: «les *fustes* hi poran estar sens perill d'enemics», a. 1378 (Campany, *Memorias* II, 151). També amb aquest valor s'havia usat *just*: Pere Pujol em sembla que ho emprà amb aquest valor en el seu poema català de la Batalla de Lepanto, c. 1575; i el castellà González de Clavijo usa *juste* (ed. Estrada, 61.32) en el S. XV, segurament imitant-ho del català. Aquesta innovació semàntica té un model en *lley* 'embarcació', però amb aquest es comprèn millor l'aplicació d'un mot que podia significar 'tronc d'arbre', mentre que en el nostre cas és quasi només el femení *justa* el que trobem amb ús nàutic.

En aquest nou domini semàntic, l'expressió degué néixer amb caràcter col·lectiu: «los volgué acompanyar fins a mar e fon ab ells fins foren en *justa*», Is. de Villena (*Vita Cbr.*, § 76), i a l'Albufera encara s'usa amb aquest valor de 'conjunt d'embarcacions': «hi ha molta *justa* al Palmar» (1962). Altrament ja els clàssics apliquen *justa* a la nau individual: «anaren fins al port d'Antona <Southampton deu ser>, hon trobaren allí totes les *fustes* e navilis ab què eren venguts; e tots les moros que trobaren en les *fustes* lançaren en mar», «algunes *fustes* de cossaris havien robat un loc seu», JoMartorell (Ag. I, 76, 22); però tenia caràcter genèric: «quatre-centes e tantes *fustes*, entre naus e galeres», Galba (*Tirant* IV, 291); «per la entrada del Sr. Rey se fassen alimares de focs e falles enceses per terrats e per los cloquers e per las *fustas*, ab sons de bassins e de maçolas», Mall. 1395 (*BSAL* V, 287a); *justa d'espiar* degué ser una nau lleugera, observadora: «*fustes de espiar*: catascopium», OPou (*TbPu.*, 69).

En llurs guerres navals els catalans armaren sovint vaixells en cors; per això el mot català passà a les llengües mediterrànies, especialment amb aquest caràcter: *fustas*, explica el González de Clavijo, en la seva *Embaxada al Gran Tamorlán* (ed. Estrada, 10.27, 21.31, 33.12, 69.2, 113.8), «son navíos de que usan los moros y turcos»; cast: *justa* «género de nave: navis fusa», Nebrija (g5v),³ i també deuen ser manlleus del català el venecià *justa* (cf. venec. ant. *justo*) i el cipriota *φουστα* 'vaixell pirata' documentat en el S. XV (possiblement també en albanès, a. 1635), per més que els Kahane (*Byz.-Ngr. Jahrb.* xv, 104) els creguin provinents d'Itàlia, on la -a no s'explicaria bé.

DERIV.: *Fustada*. *Fustaire*. *Fustal*. *Fustam* [1094], llavors en ribag. com a femení (gènere que és comú al ribag. amb el del sufix cast. -*ambre*), en un doc. de Monclús (Martín Duque, *Docs. de Ovarra*, 145.3); doc. barceloní de 1331 (*AlcM*); Serrano Sanz llegeix *justar* en un doc. ribagorçà (veg. COVIL) (*Not. Docs.* 60

Hi. Ribag., p. 256), hapax que no sé si és correcte (potser sí; cf. *justal pall.* (*DAG.*) o mal llegit per l'esmentat *justam*).

Fustegal, designació d'un «bastó de fusta que es posen al coll les dones per dur-hi una galleda a cada extrem», pall. (1933, *BDC* XXIII, 292; *DAG.*; *AlcM*; Aneu, Pol, 19); en el *DFa.*, supl., p. 1759, s'ha imprès *fusegal* (mot inexistent que és err. de còpia, igual que altres d'aquest suplement, com *bocati* per *bocafi*). *Fustejar* 'treballar la fusta': «Jesuchrist --- ajudava a Joseph, per tal com era vell, a *fustejar*, e per tal deyen los juheus: *nonne hic est faber, filius Mariae?*», StVicentF (*Serm.* II, 251.15); també prov.: «uno bello porto de chaine / rejoin aquéu sacrà doumaine, / richamen *fustejado*, e doun di Bèucairen», *Mireio* XII, 12.3.

Fuster [Llull, veg. supra]: «los malvats juheus se pensaven que fos fill de una costurera e —*putabuntur*— que era fill del *juster* Josep», StVicentF (*Quar.*, 212.101); «DE LA SALA, TRAGINATS y obrés y ahines de *fuster*», «*fuster*: faber lignarius», OPou (*TbPu.*, 151, 163). Havia tingut el sentit especialment de 'fuster de naus, mestre d'aixa', com explica i documenta Balari (*Orig.*, 656-7), d'on el nom del carrer de la *Fusteria* a Barcelona, sota el Regomir («subtus Regumir», doc. de c. 1080), car encara el 1393, on avui hi ha aquell carrer, «fo verada la nau nova de dues cubertes d'En Broniquer, la qual s'és feta davant les voltes dels *fusters*».

Fuster està en ús encara avui general gairebé a tot el domini, arribant fins al cim de Vall Ferrera (Aneu, Tor, 1932-3) i Eiv. (PzCabr.); *fusteria* [1374, *AlcM*]; *fusteratge*, *justerejar*; avui *juster* s'oposa a l'*ebenista*, com a nom del que treballa en gros, sense refinament, per on es comprèn el sentit de l'adjectiu +*justerivol* 'avulgarat, pedestre': «la lletra d'en Pujol em sembla pobra, ordinària, *justerivola*; és ingènua sí, però com pot ser-ho un nen poca-solta; el seu ritme em sembla el d'un teler jacquard», Coromines (Carta a AmVives, 1926, O. C., 1664). +*Fusteta* 'mena d'herba silvestre' val., que sento anomenar força dellà Xúquer: La Llosa de Ranes, Torre de les Maçanes, Castell de Castells (on va en llista darrera *card panical* i *timó*, i davant *card negre* i *estepa*), 1963. *Fustut* 'rígid, grofol·lut': «sos cabells roigs, *fustuts* i aglutinats ---», JRuyra (*Jacobè*, O. C., p. 32).

Fustamenta. *Fustàs*. *Fustat*. *Fustatge*: «per trescar per les maresmes --- cal fer passeres de marmanya per a no enfangar-se fins al coll y improvisar-les amb rems, amb branques, amb un *justatge* qualsevol dels que la mar escup en dies de temporal», PBertrana (*Proses Bàrbares*, 111). *Fustegassa*. *Fusteguer*. *Fustell*. *Fusteny*. *Fustet* 'mena de biga'.

Fustet [1249; 1271, *Tarija* de Bna., *EntreDL* I, 155, § 36; docs. ross. de 1284, 1295, 1300, *InvLC*] 'terebintàcia semblant al roldor', solament per etim. pop. ha pres aquesta forma, car prové del àr. *fústaq*, etimologia per a la qual veg. *EntreDL* III, 86-87, i *DECH* (FUSTETE).⁴ *Fustós*. *Fustot*: *La Fustots*, rondalla escènica de Josep Carner, 1905 (O. C., 1150),